

Uredništvo:
Ljubljana, Miklošičeva
cesta št. 6, II. nad-
stropje.

Upravništvo:
Zadr. tiskarna, Ljub-
ljana, Dunajska c. 7.

RESNICA

Izhaja vsako soboto.

Naročnina:

za celo leto 10 K, za
pol leta 5 K, za
mesec 1 K.

Posamezna številka 20 h.

Vojska ne bo nikoli prenehala, ako narodi ne sprejmó oljčne vejice, ki jo mora podati samo duhovna sila. Toliko časa bo kri oblivala Evropo, dokler ljudstva ne spoznajo svoje grozne blaznosti, ki jih žene v krogu okoli, in dokler, od svete glasbe zadeta, se ne povrnejo k svojim nekdanjim oltarjem, da se tam posvetijo delom miru in se praznuje obed ljubezni na kadečih se ruševinah z vročimi solzami.

Novalis: Krščanstvo in Evropa.

Kdo se še ni izjavil za majniško deklaracijo.

Za majniško deklaracijo so se izjavili stara S. L. S., narodnonapredna stranka kršč. soc. delavstvo. Razpor se je pričel, ko smo pošteno povedali, da smatramo majniško deklaracijo za našo resno celotno politično zahtevo, dočim so zastopniki mladinov v vseh strankah upili, da je to njihov minimum, ne da bi odkrito povedali, kaj je njihov maksimum. Šele po dolgem času so prišli na dan z zagrebško deklaracijo.

Za majniško deklaracijo so se navdušeno izjavljale naše občine — povdarjajo posebno stališče, da hočemo ostati pod habsburško dinastijo. Tako in samo tako je glasoval naš narod! Sedaj pa prihaja nekaj čudnega. Mislili bi, da bo „Narodni svet“, ki se je proglasil za vrhovno instanco narodov, hitel pred svetom dokumentirati to narodovo voljo. „Narodni svet“ se pa do danes ni izjavil za majniško deklaracijo! Tako „Narodni svet“ prezira voljo naroda. Zakaj? Marsikomu bo jasno, ako povemo, da v „Narodnem svetu“ ni nikogar, ki je podpisal majniško deklaracijo t. j. avstrijsko stališče (celo dr. Tavčarja ne), pač pa so v „Narodnem svetu“ vsi, ki so podpisali zagrebško deklaracijo. Mi se zvesto držimo onega, za kar smo se izrekli s svojimi podpisi in majniške deklaracije ne pustimo ubiti. Zanimivo je tudi, da se doslej majniški deklaraciji z nobeno slovesno strankino izjavo niste pridružili niti nova S. L. S. niti Jugoslovanska demokratska stranka.

Mi zahtevamo jasnost! Slepomišili ne boste z našim narodom! **Obračamo se v prvi vrsti do prevzvišenega knezoškofa ljubljanskega, da zahteva od „Narodnega sveta“ jasne izjave za majniško deklaracijo t. j. za avstrijsko stališče in da isto naroči novi S. L. S.!** Če kedaj, je sedaj treba jasnosti, kje stoji ogromna večina slovenskega naroda in **prevzvišeni knezoškof ljubljanski naj to pokaže Avstriji**, da bo konec vseh sumničenj in da bo zbrana ogromna večina naroda pod staro slovensko zastavo.

Te dni so listi priobčili naslednji poročili:

„Iz Lugana: „Agenzia Stefani“ poroča, da je italijanska vlada soglasno s sklepom ministrskega sveta 8. septembra t. l. sporočila zaveznikiškim vladam, da priznava zahteve jugoslovanskih narodov po dosegli neodvisnosti in skupnosti v svobodni državi za odgovarjajoče načelu, za katero se borijo zavezniki.“

„Dunaj, 27. septembra. „Alg. Ztg.“ poroča iz Lugana, da je imelo zadnje potovanje Orlanda v Pariz in njegov razgovor s Pašićem in Clemenceaum ta uspeh, da je ministrski svet s simpatijami pozdravil jugoslovansko gibanje. „Corriere della sera“ dostavlja tej vesti: Italijansko gibanje v prilogo avstro-

ogrskim narodnostim je ententa in zlasti Anglija z zadovoljstvom sprejela. S tem se bodo notranje težkobe v Avstro-Ogrski samo povečale.“

Ali ni to precej jasno o namenih antante?! Mi moramo takoj odločno pokazati, da med avstrijskimi Slovenci ni mogoča politika, ki bi take namene na kakršnikoli način podpirala. **Zato se mora „Narodni svet“ izjaviti za stališče majniške deklaracije in z odločno izjavo zavrniti vmešavanje Italijanov in antante v naše razmere!** Če tega ne stori, osvetli sam sebe najbolj, potem pa mora biti za vsakega poštenega Slovenca dana pot!

Pred odločitvijo.

Bolgarska se je udala. To je najznamenitejši dogodek zadnjega časa, znamenit in odločilen ne samo za bodočnost Bolgarije, ampak velevažen tudi za nadaljni potek svetovne vojske, ker bo ta korak bolgarske vlade silno vplival tudi na politiko njenih sosedov, to je Turčije in Avstrije.

Bolgarsko fronto so prodrle, kakor javljajo iz več virov, srbske čete. Komaj je bil uspeh srbskih divizij zagotovljen, se je takoj oglasil stari Pašić, ki je poudarjal prav posebno to dejstvo z očitnim namenom, da slišijo njegov glas tudi v Londonu in v Ameriki, kjer se odločuje antantna politika. Pašić je pokazal odločilnim krogom v Londonu novo menico, katero so podpisale srbske čete s svojo krvjo in on zahteva, da se plača ta menica tako, da vzraste iz bolgarskih ruševin in razvalin — Velika Srbija! Torej ne Jugoslavija, ne zaokroženo jugoslovansko ozemlje v smislu majniške deklaracije, ampak samo Velika Srbija.

Naša domača politika je krenila zadnji čas skoro popolnoma v jugoslovanski tok. Te politične struje pa ni rodilo in pospeševalo toliko spoznanje in vsestransko priznanje in zavest, da smo Slovenci, Hrvatje in Srbi en narod, ampak to politiko je rodil odpor proti nemškemu absolutizmu in odpor proti persekucijski politiki, katero smo doživeli ob pričetku vojske. Če bi bili naši Nemci in Madžari govorili ob izbruhu vojske nekoliko drugače kakor so, če bi bili takrat rekli: Vi Slovenci, Hrvatje in Srbi, ki prebivate v monarhiji, držite se monarhije in bojujte se za njo in mi Vam bomo dali to in ono, dali Vam bomo avtonomijo, da se boste v državi, za katere obstoj Vas kličemo v boj, lahko narodno in kulturno popolnoma prosto gibali in svobodno razvijali — če bi bili Nemci govorili tako, ne bi bilo nikdar prišlo mogoče niti do majniške deklaracije, ker bi bila večina ljudstva z mnogo manjšimi političnimi koncesijami popolnoma za-

dovoljna in tla za vsako protimonarhično agitacijo bi bila ostala zelo neugodna. Nemci pa niso govorili tako, ampak so poslegli po zelo nepolitičnih sredstvih, ki so nam vsem še v zelo živem spominu. Ta sredstva so rodila odpor ne proti monarhiji kot taki, ampak v prvi vrsti odpor proti nemštvu in proti nemškemu sistemu v Avstriji.

Med nemškim vladnim sistemom v Avstriji in med Avstrijo kot tako je pa razloček zelo težak za ljudi, ki niso v politični terminologiji preveč doma. Zato ni bilo težko prenesti sovraštva do Nemcev na nasprotje do monarhije kot take. To vidimo najbolj iz razvoja deklaracijske politike. Dočim majniška deklaracija monarhijo zahteva, zagrebška deklaracija o nji molči in krfski pakt hoče direktno njeno uničenje. Nasprotstva med temi deklaracijami so ostajala precej tajna v naši javnosti, dokler je kazalo, da monarhiji ne preti nobena nevarnost; kakor hitro pa se bo vsaj na videz kazalo, da je monarhija v nevarnosti, takrat se bo to nasprotstvo že bolj pogumno upalo nastopati. Takrat bomo stali pred usodno odločitvijo.

V politiki ne sme in ne more odločevati trenutna korist in trenutni uspeh, ampak posledice političnih korakov. Dostikrat se zgodi, da se zdi kakšna stvar na prvi pogled dobra; če pa začnem premišljevati, kaj bo iz tega nastalo, pa vidim, da stvar ne le da ni dobra, ampak celo pogubna. Zato se pameten politik dostikrat odreče trenutnim uspehom, ki se izkažejo v svojih posledicah za pogubne in kvarne in raje nastopi trnjevo pot samozatajevanja in čakanja, da tudi manj misleči in kratkovidnejši svet spozna, da bi bil ali da je bil trenutni uspeh škodljiv.

Na tako točko razmišljanja je došla sedaj tudi naša stvar. Geslo, na katero prisega večina mladih ljudi, se glasi: Jugoslavija — ali smrt! Kaj pa pravi Pašić? On pa pravi: Velika Srbija — ali smrt! Med Jugoslavijo in Veliko Srbijo je pa velik razloček!

Jugoslavija, kakor jo razumeva majniška deklaracija, monarhije ne negira, ampak izrečno zahteva, da ostanemo pod svojim starim vladarjem. Jugoslavija zahteva dalje, da se polagoma odrečemo vsak svojemu dosedanjemu imenu, da ne bo več Slovenec rekel, da je Slovenec, ampak da je Jugoslovian. To zahteva Jugoslavija tudi od Hrvatov in Srbov. Velika Srbija je pa nekaj čisto drugega.

Če nas bo Pašić res „rešil avstrijskega jarma“, potem je majniška deklaracija že danes mrtva. Če se uresničijo Pašićevi upi, potem bomo imeli opraviti z dvema dina-

stijama, ki druga z drugo tekmuje in se pobijata — gremo torej naproti težkim notranjim bojem, kakoršne vedno porajajo dinastične razprtije. Dalje, če bo vstala Velika Srbija, je tudi „Jugoslovanstvo“ mrtvo, ker Srbom niti v glavo ne pade, da bi se odrekli svojemu starodavnemu srbskemu imenu, ki tako globoko živi v srcu srbskega naroda! S srskim imenom je tesno spojena vsa srbska tradicija od Dušana Silnega do kraljeviča Marka; ž njim je tesno spojena krvava zgodovina turških bojev in česar ne smemo prezreti, srbska — ne jugoslovanska! — narodna cerkev. In vsemu temu naj bi se Srbi odrekli? Nikdar in nikoli! Srba, ki bi se odločil za kaj takega, bo proklela mati, proklela cerkev in proklela država. Zato tudi Pašić ne zahteva „Jugoslavije“, ampak čisto odkrito Veliko Srbijo, ker družega kot zvest sin svojega naroda in svoje cerkve tudi zahtevati ne more!

Za Veliko Srbijo zahteva srbska politika tudi lep kos hrvaških in slovenskih dežel, če ne vseh. Sedaj pa se moramo vprašati ne samo, kaj nam trenutno prinese Velika Srbija, ampak kakšne bi bile posledice! Poglejmo!

Kot kaj bi prišli Srbi k nam? Oni bi prišli ne kot „rešitelji“ in bratje in kakor se že glase vse take in podobne mednarodne fraze, ampak kot zmagoviti osvojevalci, kot gospodje, katerim je njihov meč in njihova hrabrost priborila naše ozemlje. Oni bi nas res „rešili“ nemštva, to priznamo. Zato pa bi raztrgali starodavne vezi naših dežel z našo dinastijo in s Podonavjem, s katerim smo gospodarsko silno tesno zvezani. Poglejmo le naše obmejne kraje na hrvaški meji. Kam gravitirajo n. pr. Brežice, kam Metlika in Crnomelj? Kolik je promet s sosedno Hrvaško? Niti tu ni dovoljnih vezij, ki bi upravičevale gospodarsko združenje s Hrvaško, nikar še s Srbijo, o kateri pri nas skoro nihče nič ne ve! Kdo pozna pri nas Bosno, Hercegovino in Dalmacijo? Če bi bila gospodarska vez res tu, bi morali te dežele vse drugače poznati kakor jih poznamo. Gospodarske zveze se pa ne pretrgavajo in ne ustvarjajo kar čez noč. In kako bi gledali naši kmetje, če bi lepega dne slišali pri litanijah molitev za kralja Petra ali Aleksandra! Tisti kmetje in kmečki sinovi, ki sedaj že peto leto krvave za — Karla!

Tudi naša inteligenca naj bi nekoliko pomislila na posledice srbske okupacije. Gotovo je, da se vsak osvojevalec čuti gospoda.

Tudi Srbi se bodo čutili kot take. Oni ne bodo dali v Ljubljano slovenskega guvernerja ali pa Ivana Hribarja za podkralja, ampak v Ljubljani bo sedel Srb, ki bo vladal in upravljal slovenske zemlje! Kakor je prej bil zavidan Nemeč, ker nam je odjedal boljše službe, tako bo sovražjen čez nekaj časa Srb, ker bo vladal in gospodoval, mi pa služili. O „Jugoslovanstvu“ ne bo veliko govora.

Poglejmo dalje cerkvene razmere. Pred vojsko je Srbija poskušala skleniti s papežem konkordat. Mogoče bo do tega prišlo tudi po vojski. Noben konkordat pa ne bo prepričal dejstva, da bo v Veliki Srbiji pravoslavna cerkev državna cerkev. Kaj se to pravi, tega duhovnikom menda ni treba razlagati na dolgo in široko. Srbi bodo na vsak način poskušali, da izpremene Slovence in Hrvate v Srbe. Najnavadnejša sredstva za to so šola in cerkev. V šoli in v uradu bo gospodoval srbski jezik, cerkev bo pa imela nalogo, da ta proces pospešuje. To vse se bo vršilo v imenu narodnosti in narodnostne politike; če se bo pa katoliška cerkev hotela ustavljati, bomo pa doživeli pri nas isto politiko, kakor so jo doživeli Poljaki v Rusiji in na Pruskem. Če

mislijo nekateri gospodje, da bodejo v Veliki Srbiji lahko delali za sporazum med Orijentom in Rimom, se kruto varajo. Katoliška cerkev je katoliška, t. j. splošna, na nobeno narodnost vezana; srbska cerkev in srbski narod je pa eno!

To je samo nekaj točk, na katere opozarjamo, da bo vsak imel priliko premišljevali sam, kam plovemo v teh kritičnih časih, če gledamo le na trenutne vspehe in ne na posledice. Zato pa, ker mislimo tudi na posledice, smo to, kar smo: Slovenci in Avstrijci.

Kaj je s Slovensko ljudsko stranko?

Nekaj politične socijologije.

Temelj, na katerem v prvi vrsti dela sedajna S. L. S., je trditev, da je ona identična s staro S. L. S.

Njeni ustanovitelji so to trdili pred njenim ustanovnim shodom, na tem shodu samem, isto so tudi pogostoma proglašali njeni časopisi.

Sedanja S. L. S. si lasti tudi vse pravice stare stranke: izreka sodbe nad poslanci stare S. L. S., zatrjuje ljudstvu, da ostane pri stari stranki, kdor se drži sedajne S. L. S.; nasprotno pa, da je odpadel od S. L. S., ako noče iti s sedanjo stranko. Kratko: sedanja S. L. S. trdi samozavestno, da ni nova stranka, ampak popolno identična s staro stranko.

Kako je s to trditvijo? Je-li resnično ali ne? Važno vprašanje! Od odgovora na to vprašanje zavisi drugo vprašanje, namreč je-li mogoče resnemu mislecu pridružiti se tej stranki ali ne in je-li upati uspešnega delovanja te stranke, zakaj resnica mora biti predpogoj vsakemu delovanju, ako naj bo uspešno.

Na to važno vprašanje pa moramo odgovoriti: trditev sedanje S. L. S. je popolno zmotna, neresnična.

Sedanja S. L. S. je popolno nova politična stranka in ni in ne more biti nikdar identična s staro S. L. S.

Ta trditev je tako gotova, kakor le kaj. Dokaz za njo doprinašajo sledeča izvajanja:

I. Po čem se ločijo organizacije med seboj?

Posamezne organizacije moremo ločiti po namenih. Toda ta ločitev loči organizacije le v razne vrste, n. pr. v politične, izobraževalne, združne itd., ne pa v razne juridične individue, juridične osebnosti. Niste dve organizaciji isti, identični, naj imate prav isti namen. Naj imate dve rajfajzovski pravisti namen, prav isti ustroj, popolno enaka pravila, zato še niste identični.

Po čem se torej dve organizaciji ločite individualno med seboj? Kakor se dve osebi ločite po tem, da ima vsaka svojo materijo in formo, svoje lastne telo in svojo lastno dušo, prav tako se tudi ločite dve organizaciji po tem, da ima vsaka svojo materijo in formo, svoje telo in svojo lastno dušo.

Materija, telo organizacije je množica v kak določen namen združenih ljudi. Forma, duša organizacije je pa oblast ali avtoriteta. Dr. Krek pravi v „Socijalizmu“ št. 16. tako-le: „Kakor udje človeškega telesa ne tvorijo organizma, če jih ne oživlja duša, tako tudi ne more biti družba brez oblasti. Duša družbi je oblast ali avtoriteta. Brez oblasti ni družbe.“ Dr. A. Ušeničnik pa piše o „Socijologiji“ stran 43: „Kar je v kristalu ravnajoči princip, kar v človeškem organizmu duša, to je v človeški družbi avtoriteta, duša družbe, počelo socijalne enote in tako pogoj socijalne blaginje, ki je v

dosegi skupnega smotra. Tako torej lahko rečemo, da daje družbi živo enoto — avtoritete.“

Iz tega nujno sledi vsaj to-le: Kjer imamo isto množico ljudi zbrano pod eno in isto avtoriteto, tam ne moremo govoriti o dveh organizacijah, ena organizacija je to; kjer pa so različne množice pod različnimi avtoritetami, tam ni ene organizacije; toliko jih je, kolikor je množic in avtoritet.

Kakor je pa povsod forma več kakor materija, duša več kakor telo, tako tudi tu. Človeško telo se vedno snovno spreminja in v nekaj letih je snovno popolno drugo telo, vendar je človek eden in isti, ker je duša ista. Prav tako se lahko množica v organizaciji menjava, eni člani odpadajo, novi pristopajo, a organizacija ostaja vedno ena in ista, ako je le avtoriteta vedno ena in ista. Obratno pa eni in isti člani morejo tvoriti različne organizacije, ako so združeni pod različnimi avtoritetami.

Jasno je torej, da je najvažnejša stvar v vsaki organizaciji avtoriteta, in sicer tako važna, da kjer ni identičnosti avtoritete, tam tudi ni identičnosti organizacije.

II. Kaj je avtoriteta in kje je?

Kaj pa je avtoriteta? Mar kaka oseba? Ne. Potem bi se z osebo menjavala avtoriteta in dosledno tudi organizacija. To pa je nesmisel.

Avtoriteta je ona moralna moč, ki daje življenje organizaciji, in sicer s tem, da ima dolžnost in pravico, voditi organizacijo, da ta doseže svoj namen. To pa dela tako, da daje ukaze članom, da jih sodi in da jih kaznuje, seveda vse v okviru organizacijskih pravil. Nasproti avtoriteti so pa člani dolžni pokorščino, v kolikor to pravila določajo. — Ob kratkem: avtoriteta je pravica ukazovati, soditi in kaznovati.

Nositelji te pravice, avtoritete, so pa nujne razne osebe v organizaciji. Nositelj avtoritete pa ni kaka poljubna oseba. Avtoriteta se prenaša od osebe na osebo po natančno določenih zakonih, pravilih ali statutih. Pri vseh organizacijah, od najmenitnejše, ki je katoliška cerkev, doli do zadnjega neznanega društva, vidimo, kako je povsod natančno določeno, kdo je nositelj avtoritete, kako kdo postane nje nositelj, v koliki meri je deležen avtoritete in kako zopet lahko preneha biti nositelj avtoritete.

Zato so pa tudi tozadevni zakoni, pravila ali statuti tako važni, kakor je važna dotična organizacija. Kdor omalovažuje ali zanika te določbe, omalovažuje ali zanika dotično avtoriteto samo in dosledno tudi dotično organizacijo samo.

Zgodovina priča, koliko zla se je porodilo, ker se tozadevni zakoni niso vpoštevali in izvajali strogo tako, kakor so se glasili.

Nositelji avtoritete v stari S. L. S.

Najvišja avtoriteta v S. L. S. je bil shod zaupnikov. Kadar je ta zboroval, je vsaka druga oblast v stranki ugasnila, vsa oblast je prešla na shod. Načelnik stranke ni imel druge oblasti, kakor voditi shod.

Izven shoda zaupnikov je bilo vodstvo stranke druga glavna strankina oblast. Vodstvo stranke je popolno nadomeščalo shod zaupnikov in je popolno samostojno sklepalo.

Da se izvrše sklepi shoda zaupnikov in vodstva, je bil izvoljen izvršilni odbor, ki je pa v nujnih slučajih tudi smel sklepati, a je moral za sklepe dobiti odobrenje vodstva.

Kadar pa ni zboroval nobeden navedenih organov, je pa bila vsa avtoriteta v načelstvu, t. j. v načelniku stranke, seveda

omejena po statutih stranke in po raznih sklepkih njenih organov.

Statuti so tudi natančno določali, kako se voli načelnik, vodstvo stranke in izvršilni odbor.

Statuti so pa tudi določali, da je le načelnik upravičen sklicevati tako shod zaupnikov, kakor tudi vodstvo in izvršilni odbor stranke.

Brez njegovega sklica bi bilo vsako zborovanje zasebni sestanek, ne pa zakonito zborovanje organov S. L. S.

Tudi to je jasno vsakemu.

IV. Avtoriteta sedanje S. L. S.

Vsaka organizacija ima svojo avtoriteto, tudi sedanja S. L. S. jo ima. Nastane pa važno vprašanje: je-li ta avtoriteta identična z avtoriteto v stari stranki ali ni?

Na to vprašanje pa moramo odločno reči: avtoriteta sedanje S. L. S. je popolno druga, kakor je bila v stari stranki.

Avtoriteta sedanje S. L. S. je nastala popolno izven statutarov stare S. L. S. Radi bi poznali onega, ki bi mogel postanek te nove avtoritete razložiti temeljem statutarov S. L. S.

Oglasi se, kdor more!

Odkod ima g. prelat Kalan kar naenkrat oblast prevzeti posle načelnika stranke in sklicati shod zaupnikov? V to ga ni pooblastil ne kak shod zaupnikov, ne vodstvo, ne izvršilni odbor stranke.

Reklo se je, da ga je pooblastila manjšina. Od kedaj pa ima manjšina to oblast? Te oblasti nima niti večina, ako se zbere nezakonitim potom brez avtoritete načelnika, koliko manj šele manjšina.

Mogoče je pa v tem zahtevku vendarle nekoliko preveč formalnosti? Nikakor ne! Forma je vendar bistven del vsake stvari. Po formi je vsaka stvar to, kar je. Ako bi se smelo s formalnostjo postopati, kakor bi se komu zljubilo, kje bi bil kak red mogoč.

Trdno torej stoji resnica, da avtoriteta sedanje S. L. S. nikakor ni identična z avtoriteto stare stranke.

S tem je pa že doprinešen dovolj jasen dokaz, da sedanja S. L. S. nikakor ni stara S. L. S., ona je popolno nova juridična osebnost, nova organizacija.

Da bo pa dokaz še jasnejši, naj sledi še nekaj misli.

Zaupniki sedanje S. L. S.

Sedanja S. L. S. ni le po svoji formi, po avtoriteti nova stranka, ampak tudi po svoji materiji, po zaupnikih.

Shod zaupnikov je štel nekaj nad 600 udeležencev. Zaupnikov stare S. L. S. je pa bilo več tisoč. Ogromna množica teh je torej ostala doma. Je sodni okraj, ki je 90% glasov oddajal kandidatom S. L. S., ki pa niti enega zaupnika ni poslal na shod nove S. L. S.

In med navzočimi, koliko pa jih je bilo, ki so bili zaupniki stare S. L. S.? To so bili po večini popolno novi zaupniki. Pred vsem je Ljubljana dala toliko zaupnikov, kolikor šteje odločnih pristašev nova stranka. Govori se tudi, da je nekdo celo množico goriških beguncev pripeljal na shod. Zoper begunce gotovo nimamo nič, toda na shod Kranjske S. L. S. stranke gotovo ne spadajo izven Kranjski volilci. In če končno še one odštejemo, ki so bili pri volitvah vedno z liberalci, koliko še ostane potem pravih zaupnikov stare S. L. S.?

Toda kakor povesod, tako je tudi pri tem shodu formalna stran važnejša, kakor materijalna.

Kdo pa je imel dostop nanj? Ali mar zaupnik stare S. L. S. že zato, ker je bil zaupnik stare stranke? Ne! Ako je kdo hotel biti navzoč, moral je prejeti povabilo od novega vodstva; to mu je vtisnilo svoj pe-

čat, da je smel na shod. In tako so tudi zaupniki stare S. L. S. bili na tem shodu formalno drugi, kakor na shodu stare S. L. S. Kakor je ena in ista oseba na občnem zboru hranilnice formalno druga, kakor na občnem zboru živinorejske zadruge, enkrat kot član hranilnice, drugič kot član živinorejske zadruge, enkrat ker jo je poklical načelnik hranilnice, drugič pa načelnik živinorejske zadruge na občni zbor. Tako je tudi tu avtoriteta prva stvar.

Mogoče porečeš: to je vendar vse v redu; kdor shod skliče, on je odgovoren za red, zato pa tudi nihče nanj nima dostopa, komur ga sklicatelj ne dovoli. Prav! Toda potem naj se pa nikar ne trdi, da je shod bil shod stare S. L. S. — Shod naj bi se bil vendar sklical in vodil kot ustanovni shod nove stranke, kar je tudi v resnici bil, in stvar bi bila v redu. Sklicatelji so bili upravičeni izjaviti, da ne soglašajo z razpustitvijo S. L. S. in da zato ustanovljajo novo stranko, ki jo hočejo nazvati z imenom razpuščene stranke, nikdar pa niso bili upravičeni sklicevati shoda S. L. S.

Tako torej tudi iz naslova zaupnikov prav tako kakor iz naslova avtoritete sledi, da sedanja S. L. S. ni identična s staro S. L. S.

VI. Kam vodijo napačna načela?

Ako se pridružimo ravnanju g. prelata Kalana in tovarišev in sprejmemo njih načela, na stečaj odpremo vrata popolni zmedi. Po njih načelih je mogoča — vsaj teoretično — cela množica strank, ki bi si mogle prilaščati pravico stare S. L. S. Treba je par ljudi, ki kar naenkrat začutijo v sebi namišljeno pravico, da so upravičeni govoriti v imenu S. L. S. Naj imajo ti še kak časopis v rokah in zaupni shod je hitro tu, na katerem se proglašajo za staro S. L. S. In tako imate takoj eno ali celo več konkurenčnih strank. Kdo naj sedaj razsodi, katera stranka je res stara S. L. S.? Po Vaših načelih je vsaka razsodba nemogoča. Po načelih zdrave logike je pa prav lahka. Glasi se: Ne Vi, ne Vaše konkurentinje niso upravičene vesti se kot stara S. L. S.

Mogoč je pa tudi nastopni slučaj. Gosp. načelnik S. L. S. dr. Šusteršič in člani izvršilnega odbora se po resnem predvarku premislijo. Poleg tega pa še člani vodstva stranke pritisnejo na načelnika in ta skliče vodstvo, da sklep izvršilnega odbora odobri ali zavrže. Sedaj naj bi pa vodstvo stranke sklep izvršilnega odbora razveljavilo. Posledica bi bila, da je stara S. L. S. stranka popolno vpostavljena. Kje bi pa bila sedaj prava stara S. L. S.? Ali mar pri stranki, ki se je konstituirala dne 28. decembra? Kdo bi si upal to trditi?

Znano pa je, da iz resničnih premis dobimo po logičnem sklepanju vedno tudi resnične sklepe. Nevzdržen sklep pri logičnem sklepanju pa kaže, da temelj sklepanja ni bil resničen.

Ker torej načela, po katerih se je ustanavljala nova S. L. S., logično vodijo do neresničnih sklepov, sledi nujno, da so tudi ta načela neresnična. Tako tudi tem potom pridemo do prav istega zaključka, kakor preje, namreč, da sedanja S. L. S. nikakor ni identična s staro.

Kaj sledi iz ravnokar dokazane resnice?

Ker je sedanja S. L. S. nova stranka, zato si tudi ne more in ne sme lastiti nikakih pravic stare stranke. Ona ne more nikakih nezaupnic dajati poslancem, ki si ji nečejo pridružiti; ako pa jih daje, so te prazne. Še manj more pa ta stranka pozivati poslance, da odlože mandate. Sicer je pa itak veliko vprašanje, kako naj ta nova stranka vzdrži disciplino nad svojimi poslanci, ker je njeno rojstvo v najožji zvezi z zanikanjem strankine discipline v stari S. L. S.

Nadalje sledi iz dokazane resnice, da oni, ki nečejo biti člani sedanje S. L. S., niso od nje odpadli. Zato besedo „odpade“ najodločneje odklanjamo, to pa zato, ker je prvič neresnična, in drugič naravnost žaljiva.

Končno še nekaj sledi, kar je najbolj žalostno. Zdi se, da je trditev „sedanja S. L. S. je stara S. L. S.“ dokaz neodkristosti nove stranke. Ne moremo si misliti, da bi ustanovitelji sedanje S. L. S. tako malo znali socijološke filozofije, da bi ne znali ločiti med dvema juridičnima osebama. To so prav dobro znali. Znali so pa tudi, da je naše ljudstvo silno konservativno, da nerado zapusti staro stvar, če bi tudi nova bila boljša. Zato je bilo iz agitatoričnih ozirov veliko modreje reči: mi smo stara S. L. S., kakor pa svetu predstaviti se kot čisto nova stranka.

Ves razvoj od ustanovitve te nove stranke sem nam kaže da imamo mi prav. Tudi v politiki se trajno dajo doseči resnični uspehi le na podlagi resnice in poštenosti. Vsaka laž se maščuje. Tudi terorizem ni vsemogočen, resnica ga sčasoma premaga. Ko mine sedanja omotica in se vrne čas za solidno politično delo, se bo treba ji tudi povrniti k častnim in poštenim tradicijam one resnične ljudske stranke, katero so protiljudski elementi razbili. A ona še živi in bo zmagoslavno ostala!

Rusticanus.

Ali ste že pridobili novega naročnika našemu dnevniku „NOVICE“?

Novodobni križarji.

Severoameriški delavski voditelj Gompers je nedavno označil vojno Severne Amerike in njenih zaveznikov proti Nemčiji in zavezniškim osrednjim silam kot križarsko vojno. In severoameriški predsednik Wilson mu je v svoji poslanici ameriškim delavcem sledil po isti poti versko-politične propagande. Sedanja vojna ne pomeni za Američane nič drugega kot boj za pravico in nesmrtno ideale, kojih udeležitev naj bi bila v prid vsemu človeštvu, vsem narodom, posebno pa tudi nemškemu. Severoameriški delavski voditelj Gompers je jud, Wilson angleški protestant. Obema tema verskima družbama je bilo glasno klicanje Boga na pomoč že od nekdaj skupno. Kdor pozna kult v sinagogah in kričave izjave neštetih severoameriških protestantskih sekt z njihovimi vsiljivimi šarlatanskimi klici in hvalešanjem njihovih verskih nauk ter družabnega udejstvovanja, se ne bo čudil, da skuša severoameriški kapitalizem prav ravnato kot angleški, ki zdaj bolj kot kdaj prej ne drži samo podjetnikov, ampak tudi delavce v trdni skupnosti interesov, obleči v svoji uničevalni vojni proti cesarstvu Srednje Evrope verski plašč, da celo, da se ne straši prisvojati si besedo in pojem „križarska vojna“. Wilson in Gompers sta tu v dobri družbi svojih duševnih prednikov, ki so pod krinko božanskih rekov iz sv. pisma opravičevali svoje roparske vojne. Politično hlinjenje v verskem odelu je bilo zmerom posebna prednost angleške politike in civilizacije.

V tem pogledu lahko navedemo fizične primere že iz srednjega veka. Ko so se angleški kralji 14. stoletja kljub opominom papeža, ki je svaril francoske kakor tudi

angleške monarhe k miru, vojskovali za francosko nasledstvo na prestolu, so vedno izjavljali, češ, da se vojskujejo, ker hočejo kaznovati francoske kralje radi njihovih napak. Ko so bili ujeli Angleži devico Orleansko, njih najnevarnejšo sovražnico, so jo brž zapletli s pomočjo uklonljivega škofa iz Rouen-Cauchond v čarovniški proces, da bi jo potem kot čarovnico sežgali. Nikdo ni bil bolj bogaboječ mož nego angleški kralj Henrik VIII. Spodil je svojo zakonito soprogo Katarino prav ravnotako iz čisto pobožnega mišljenja, kot je dal iz istega nagiba usmrtiti svojo drugo ženo Ano Boleynsko, potem ko je spoznal družico, ki mu je bolj ugajala. Ropal in plenil je cerkve na Angleškem iz globokega verskega čustva dolžnosti in je spravljal obenem eno soprogo za drugo ali na šafô, ali pa v prognanstvo. Angleški protestantizem v svoji monarhični ali republikanski obliki je ostal vedno zvest temu vzgledu. Mlada kraljica Elizabeta je v veliki meri sledila vzgledu svojega očeta. Bila je napram svojim angleškim podanikom ravnotako kruta kakor napram Irceem, pa je našla za svoje ukrepe vedno verski motiv. Z istim utemeljevanjem je dala usmrtiti tudi svojo nesrečno rivalinjo škotsko kraljico Marijo Stuart. Pa tudi angleški revolucionarji, ki so uničili oblast štuartske dinastije, pristaši Cromwellsa, so skušali svoje politične sleparije utemeljevati vedno z verskimi motivi. Cromwell je dal usmrtiti več stotisoč katoliških Ircev, ki so ostali zvesti zakonu temu vladarju iz hiše Stuart in katoliški cerkvi, češ, da so kot katoliki pogani, ki jih morajo Angleži, postavni nasledniki judov v novem testamentu ravnotako zatreti, kot so bili zatrti dvanajsteri rodovi poganske prebivalce Izraela.

Ta angleški protestantizem se je izkazal ravnotako intolerantnega, kot najhujša orientalska poganska nasilstva davno minolih stoletij. Iz tega angleškega protestantizma se je rodil tudi duh prostožidarstva, ki je pristno angleškega protestantskega izvora in ki je v 18. in 19. stoletju majal prestole katoliških dinastij na evropski celine in jih še neprenehoma maje v izobliki svobodomiselnost-demokracičnih in socialno-demokracičnih strank. Med temi angleškimi protestanti in judovstvom na eni strani ter prostožidarstvom in socialno demokracijo na drugi strani obstoja notranja, po več stoletnem izročilu utrjena duševna in materialna skupnost interesov, ki še vedno deluje, ostvarja vedno nove politične in družabne izoblike. V 15. stoletju so angleški krivi nauki Wiclefa povzročili v Srednji Evropi husitsvo z vsemi njegovimi političnimi izoblikami in zmedami. Začetkom 17. stoletja je poslal angleški kralj Jakob I. svojega zeta, mejnega grofa na Porenju, v Prago kot protikralja in tako zanetil 30 letno vojno, vsled česar je propadla Evropa. Protestantovska kraljica Elizabeta ni le končno uničila katoliško cerkev v lastni deželi in porazila katoliško Španijo kot močno zaščitnico papeža, ampak je tudi gospodarsko popolnoma uničila nemško hanzo in s tem zagotovila angleški trgovini v Evropi monopolno stališče.

Čisto podobne tendence za uničenja gospodarskega in kulturnega procvita Srednje Evrope zasledujejo tudi v teh časih Angleži in Angloameričani.

Anglija je zanetila od 18. stoletja dalje s svojim prostožidarstvom boj proti prestolu in oltarju v vseh monarhijah evropske celine. Tudi sedaj se vojskujejo anglosaški vojaki za nič drugega nego za prostost, pravico in ljudovlado. — Oni so novodobni križarji. Le žal, da se dobijo celo v Srednji Evropi ljudje, ki ne uvidijo te hinavščine, temveč se puste z njo varati.

Kako je z živino na Kranjskem?

Resen položaj za kmetijstvo in za ljudsko prehrano.

Od vseh strani se slišijo pritožbe, da živinoreja na Kranjskem zelo propada in če bo šlo tako naprej, da bo v kratkem konec vsega kmetijstva. Ta trditev izhaja iz kmetijskih slojev. Od drugih strani se čujejo zopet pritožbe iz mest in industrijskih krajev, da je veliko pomanjkanje mesa in da imajo kmetje še dovolj živine ter naj bi se zato dobavljalo več mesa. Zato je potrebno da se natančno razjasni, kako je sedaj z našo živinorejo in koliko je nazadovala za časa vojne. Na podlagi navedenih podatkov si lahko vsak izračuna, koliko časa bomo še izhajali z živino, ako bi se pobirala v ti meri, kakor do sedaj.

Obrnili smo se v tej resni in pereči zadevi do kompetentnih mest in smo dobili od Deželnega mesta za vnovčevanje živine sledeče podatke.

V primeri s štetjem leta

	1910, 31./12.		1916, 10./5.		1917, 10./1.		1917, 31./10.	
	št. glav	sk. teža	št. glav	sk. teža	št. glav	sk. teža	št. glav	sk. teža
	v odstotkih							
Dec. 1910	glav	živa teža						
Maj 1916	— 5.14	— 6.01						
Jan. 1917	+ 1.67	— 11.07	+ 7.18	— 5.37				
Okt. 1917	— 8.69	— 18.09	— 3.74	— 12.85	— 10.19	— 7.90		
Apr. 1918	— 17.24	— 35.36	— 12.75	— 31.23	— 18.60	— 27.32	— 9.36	— 21.90

Iz teh podatkov je razvidno, da je od leta 1910 do 1918 procentualno padla živina po številu za 17.24%; glede žive teže pa celo za 35.36%. Živa teža je toraj zelo občutno padla. Nadalje sledi iz te tabele tudi, kako je živa teža živine, kakor število živine padlo v posameznih letih. Ako bi se pobirala živina v tej meri naprej, potem bi v doglednem času v resnici živinoreja padla na tako nizko stopinjo, da bi kmetijstva ne bilo mogoče več voditi naprej. Živina odvzeta posestnikom se je porabila v prvi vrsti za vojaštvo in sicer deloma za armado, deloma za zavode in čete v zaledju. Za civilno prebivalstvo se je porabilo mesečno približno 1000 glav.

Vojaštvo pa je dobilo:

Leta 1916 77966 glav ali žive teže 4.4590.61 meterskih stotov, leta 1917 39691 glav ali žive teže 15.0904.53 meterskih stotov, leta 1918 do konca avgusta 11605 glav živa teža se še ni mogla dognati.

Število glav, ki jo je moralo „Deželno mesto“ dobaviti za vojaštvo, je določala centralna komisija na Dunaju, ki predpisuje takozv. deželne kontingente z ozirom na potrebe armade in na število živine in gospodarske razmere. „Deželno mesto“ je na to preračunilo kontingente za posamezne občine cele dežele in sicer na podlagi števila živine in gospodarskih razmer. Vzelo se je vsak mesec v posameznih občinah 1%—2% vse v občini nahajajoče se živine. Zaupniki „Deželnega mesta“ so v posameznih občinah, oziraje se na gospodarske razmere in število živine, nabirali živino najprej prostim potom in če niso mogli na ta način dobiti predpisanega števila, so predlagali pri političnih oblasteh prisilne rekvizicije. Okrajna glavarstva imajo pravico v posameznih slučajih od zaupnika za dobavo določeno živino oprostiti od odaje. Naloga „Deželnega mesta“ je silno

Uradno se je naštelo živine v posameznih letih:

31. decembra 1910 243.192 glav v približni skupni živi teži 779.316 q, 10. maja 1916 230.684 glav v približni skupni živi teži 732.498 q, 10. januarja 1917 247.263 glav v približni skupni živi teži 693.123 q, 31. oktobra 1917 222.065 glav v približni skupni živi teži 638.366 q, 30. aprila 1916 201.271 glav v približni skupni živi teži 503.479 q.

Iz navedenih številk je razvidno, da je bilo leta 1910, torej v normalnih časih pred vojsko 243.192 glav, v mesecu aprilu t. l. pa 201.271 glav živine na Kranjskem, toraj 41.921 glav manj, žive teže pa 275.612 q manj. Poprečna teža ene glave je znašala leta 1910 320 kg, leta 1916 317 kg, leta 1917 280 kg, leta 1918 250 kg.

Ako preračunamo v %, kako je število živine v posameznih letih za časa vojne padalo, dobimo sledečo sliko:

težavna; vojaštvo zahteva neizprosno tisto število živine, ki jo predpisuje „Centralna komisija za promet z živino“ na Dunaju, posestniki pa se protivijo živino oddati češ, da je ne morejo pogrešati. Vsak misli, da se mu dela krivica, če se mu živina odvzame in se sklicuje na druge, češ ti imajo več nego jaz. Ravnotako bi rada vsaka občina prevalila to breme na druge občine. Pritožb seveda ne manjka. „Deželno mesto“ je storilo po svoji najboljši vednosti in vesti vse, da se je breme kar mogoče pravično in pošteno razdelilo in je tudi opetovano prosilo pri centralni komisiji za promet z živino, kakor tudi pri poljed. ministerstvu in pri vojaških oblasteh, da bi iz Kranjskega vzelo manj živine. Dosegel se je večkrat tudi vspeh. Ravno tako je kranjski deželni odbor zahteval z vso silo in dosegel, da se je predpisani kontingent za Kranjsko znižal.

Kar se tiče uporabe živine v deželi sami za civilno prebivalstvo, je množina, ki se je porabila za posamezne kraje, določala posebna komisija pri deželni vladi v Ljubljani, v kateri so zastopani producentje in konzumentje. „Deželno mesto“ je imelo nalog za civilni konzum določeno množino mesa preskrbeti posameznim občinam, ki so prišle v poštev za razdeljevanje mesa.

Veliko živine se žalibog uniči na ta način, da ljudje koljejo pod roko in pa, da jo tihotapijo čez mejo na Štajersko, Hrvaško in Primorsko. Če bi imeli o tihotapstvu statistične podatke, bi se pokazala ogromna številka. Žalibog, da nas oblasti, kakor tudi občine ne podpirajo dovolj, da bi se to tihotapstvo zabranilo.

Kranjsko deželno mesto
za vnovčevanje živine v Ljubljani.

Ljubljana 1. okt. 1918.

Politični pregled.

Najvažnejši dogodek zadnjega tedna je kapitulacija Bolgarske. Angleške, francoske in srbske čete so v vardarski dolini prodrle bolgarsko fronto, ki je veljala doslej za popolnoma trdno in neomajano. Ta predor je bil mogoč samo vsled razpoloženja, ki je zavladovalo v bolgarski armadi. Bolgari so morali, kakor javljajo najnovejša poročila, celo svoj zadnji vojaški letnik poslati domov, ker niso imeli za toliko vojakov dovolj hrane, obleke in obutve. To razpoloženje je sedanja Francozom že od nekdanj naklonjena vlada vsaj trpela če ga ni še celo podpirala in tako je prišlo do popolnega poloma. Bolgarska vlada je ponudila mir in sprejela v svoji zadregi jako trde pogoje. Bolgari se najbolj zanašajo na Wilsona, da jim bo on pomagal rešiti, kar se za Bolgarijo še rešiti da.

Bolgarski poraz je spraval Turčijo v zelo neprijeten položaj. Če ne bo dovolj nemških in avstrijskih čet na razpolago, ki bi vzdržale zvezo med Avstrijo in Turčijo, jo čaka ista usoda kakor Bolgare. Če bo Turčija prisiljena do predaje orožja, je zlomljeno središče in levo krilo od Belgije do Mezopotanije v Aziji segajoče fronte.

Dogodki v Bolgariji so vplivali silovito na notranjo politiko Nemčije in Avstrije. V Nemčiji je cesar izdal oklic, v katerem pravi, da je njegova volja, da ljudstvo bolj sodeluje na vladi kot je doslej. On hoče, da državni zbor sam imenuje može, katerim zaupa in cesar pravi, da se bo opiral na take može, ne pa na može, ki bi bili samo njemu všeč. To je velika koncesija, če pomislimo, da se je doslej vladalo v Nemčiji ravno v nasprotnem smislu.

Tudi za avstrijsko politiko ni ostala bolgarska katastrofa brez posledic. Naši Nemci so bili doslej zelo „štmani“ gospodje, ki o kaki spravi s Slovani niso hoteli veliko slišati. Nekaj pametnih ljudi je bilo sicer med njimi, uvideli, da tako kakor gre, ne more več iti naprej. Pametne ljudi so pa vedno prepili vsenemški kričaci, ki o kaki spravi niso hoteli ničesar slišati. Danes pa moledujejo okrog Čehov in Jugoslovanov za — spravo! S svojo trdoglavostjo so pa dosegli, da danes Čehi in Poljaki ne marajo poslušati na spravne glasove!

Govor, katerega je imel naš ministrski predsednik ob otvoritvi državnega zbora, ni zadovoljil nikogar. Sicer je veliko odjeval na korist nemškemu narodu, ampak danes je to premalo in kakor pravijo slovenski zastopniki, skoraj že prepozno. Kar se tiče jugoslovanskega vprašanja, je rekel, da avstrijska vlada ni naklonjena Veliki Hrvatski, ki bi obsegalo Hrvaško, Bosno, Hercegovino in Dalmacijo. O Slovencih je pa rekel samo splošno, da bi bili deležni narodne avtonomije, drugega nič. Jugoslovanski zastopniki pod vodstvom dr. Korošca so to odklonili, ker zahtevajo več, namreč skupno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov. Kakšne bi bile posledice srbskega gospodstva v naši domovini, o tem pa pri našamo več na drugem mestu.

* * *

Češke katoliške stranke so se združile. Izvršilni odbor češke katoliške narodne stranke je 23. sept. v seji, kateri je predsedoval poslanec Hruban, odobrila združenje katoliških strank, ki so se storili v svrhu združenja katoliških strank v eno politično stranko. Izvolil se je sledeči pripravljalni odbor: dr. Hruban, opat Burina, poslanec Samalik, dekan Sevcik, vladni svetnik Mazek in tovarnar Zboril. Obravnavalo se je tudi o programatičnih točkah nove stranke, posebno pozornost so obrnili na časopisje.

Jugoslovansko in češko vojno posojilo. Zagrebški „Slavenski Lloyd“ poroča: Te dni je bilo razpisano v Parizu vojno posojilo v svrhu preskrbe čehoslovaških in jugoslovanskih legij v antantnih deželah. Višina posojila je določena na 20 milijonov frankov, katerega pa je bilo v 24 urah podpisanega v samem Parizu 400 milijonov. Vlada Združenih držav Amerike je podpisala 50 milijonov dolarjev na češko in ravno toliko na jugoslovansko vojno posojilo, katero svoto takoj izplača jugoslovanski narodni vladi, kakor hitro se ta ustanovi. Dr. Trumbić, ki je trenutno v Rimu, je takoj odpotoval v Pariz, kjer se bo vlada konstituirala. Čeho-slovaška narodna vlada je dala kovati za 10 milijonov frankov češkega zlatega denarja.

Mirovno gibanje prostozidarjev. Pri prostozidarskem konventu velikega orijenta v Franciji je bilo zastopanih skoro 300 lož. Predsedovala sta socijalistični poslanec Sembat in senator Dopierre. Dopierre je v svojem govoru povdarjal nujnost, da se obravnava Malvyjev slučaj v temeljitem razgovoru. Prostozidarje je treba v celi državi pozvati, da započno gibanje za presojo obsojbe prejšnjega notranjega ministrstva. Številni radikalni socijalni parlamentarci bodo Dopierre pri njegovih težnjah podpirali. Zbali se ne bodo celo podati izjavo proti Clemenceau-u, senatskemu predsedniku Dubostu in Poincareju. Razpravljati se mora tudi o mirovnem vprašanju. V tem smislu sta stavila predlog socijalista Lebey in Brunet. V listu „Libre Parole“ zagotavlja Lebey, da bodo Dopierre, Corneaut, bivši urednik časopisa „Petit Ardenois“ in Painleve bodo poročali o sestanku, katerega so imeli po posredovanju nekega švicarskega prostozidarja z nemškimi prostozidarji. Velika francoska loža se je zbrala pod predstvom generala Peigue. V četrtek, 26. septembra naj bi se sešla oba konventa, ki naj bi se posvetovala s sredstvih za hitro doseglo miru. Tega posveta bi se imel udeležiti tudi naučni minister, kakor se je v nekaterih krogih trdilo.

Dnevne vesti.

Kako je zašel. Dvakratni doktor, bogoslovja in modroslovja, bivši docent v Krakovu, g. Leopold Lenard je čez noč kot mladin zašel v tabor starinov, ko v svojem članku „Pastirsko pismo avstrijskih škofov“ (Glej Slovenec z dne 20. 9. 1918. št. 216. str. 2.) piše dobesedno: „V narodnih in političnih zadevah so tudi škofje sinovi svojega naroda in imajo subjektivno mnenje, ki izvira iz njihove vzgoje in okrožja. A niti papež ne more v takih rečeh izreči objektivne in merodajne sodbe. Ravno tako imamo pa tudi mi lahko drugačno mnenje in prepričanje. Delajmo vsak po svoji vesti in po svojem prepričanju, držimo se načel cerkve, a nad nami bo sodil Bog.“ Gosp. doktor toraj trobi prav isto, kar mi zatrjujemo od početka javnega boja med starini in mladini. Kaj nas še loči? Si duo faciunt idem, non est idem. Če dva izvršita isto stvar, nima iste vrednosti. Kako, da dr. Izid. Cankar, glavni urednik „Slovenca“ dopusti v svojem listu prostor mladini, da pomaga s svojo pisavo starinom? Ali je mogoče g. dr. Leopold Lenard izvoljen za posredovalca med mladini in starini? Vidi se, da se g. dr. L. v potu svojega obraza trudi, da bi namesto v zadnjem času neuzdržljivega častnega občanstva dosegel ime „časten starin“, ker za pravega, neustrašenega, odločnega starina ga ne moremo sprejeti. Dvakratni doktor g. Leopold Lenard jo je dvakrat bolj polomil kot preje njegovi sovrstniki: dr. C.,

dr. J., dr. S., dr. Z.; — O mira res! Gospodom se jasni, pa že prepozno! So pač tiste stranke, katere začasni načelnik g. dr. L. P. je odkrito izpovedal: da mu pravo vedno prepozno pride na misel. Ergo, dr. L. L., vivat sequens!

Kako je pokojni Levec sodil o radikalcih. Pokojni Levec je pisal 19. decembra l. 1883 v tržaski „Edinosti“. (I) „Bati se je le, da radi slovanske ideje ne zgrešimo izpred očí s l o v e n s k e ideje . . . da iz mladih ljudi ne vzgojimo vseslovanskih fantastov in pustolovcev, ki imajo za vse slovanske narode jezik in srce, a doma . . . tu so pa narodni nihilisti . . . Sicer je pa ta radikalizem in panslavizem le pretveza, kajti v vseh javnih prostorih se govori . . . da je glavni namen tisto dandanes v nas Slovencih na dnevni red postavljeno „pobijanje“ politično in literarno delujočih mož, ki so slučajno nekoliko drugega mnenja.

Škodljivci. „Slovenec“ toži, da vojaška oblast ne da v naših deželah laških vojnih ujetnikov kmetom za poljska dela, nemški kmeti na Gorenjem Štajerskem in v Nižje Avstriji jih pa dobe. Kdo je kriv, da so naši kmetje pri tem oškodovani? Tisti, ki proglašajo nov političen evangelij: zvezo Jugoslovanov z Italijanom. — Dr. Ravnihar je priobčil v splitski „Novi Dobi“ članek v katerem se izjavlja proti vsakemu kompromisu z vlado. Tudi „Jugoslovanski klub“ stoji s Čehi na stališču: svobodna, neodvisna država ali pa nič. Pri tem pa interpelira vlado, da se tudi ona postavi na to stališče in nam nič ne da. Dr. Rybař se je v drž. zboru britko pritoževal, da je vlada obljubila na tržaški obrtni šoli slovenske vspelednice, imenovala je tudi že tri šolske moči, nakrat pa je pojedla svojo besedo in je namesto slovenskih ustanovila nemške vspelednice. Dr. Rybař naj prebere dr. Ravniharjev govor v splitski „Novi Dobi“ pa se ne bo pritoževal, ako dobivamo take odgovore.

Tudi „Slovenec“ je enkrat Šukljeja dobro poznal. L. 1885., ko je Šuklje kandidiral v dolenskih mestih, je pisal „Slovenec“: „Dosedej smo ga poznali za oberliberalca, ob času volitve smuknil je v kuto, (Že takrat! Opomba ured. „Resnice“) iz nevernega Tomaža je postal najboljši katolik . . . Cela njegova preteklost ni družega, nego dolga vrsta nedoslednosti, za katere vsi dobro vedo, samo gospod profesor nič vedeti noče.“ („Slovenec“ 1885 št. 117.) — Pa to niso besede prelata Kalana. Tako ga je že takrat poznal takratni najboljši katoliški politik — Klun.

Laž orožje katoliškega glasila. „Slovenec“ je te dni zopet zapisal, da so „Novice“ in „Resnica“ podpirane od vlade. „Slovenec“ ima urednika duhovnika, predsednik K. T. D. duhovnik, odborniki K. T. D. so duhovniki. Vprašamo mirno: Ali jim pi-pu-šča v e s t, da „Slovenec“ širi take laži? Ali gg. duhovniki v odboru K. T. D. nimajo nič sramu?

Posl. Jarc hoče razkosati gornjegrajske gozdove? „Reichspost“ poroča o debati v finančnem odseku med drugim doslovno: Pri glasovanjih o ostalih predlogih se je pojavil na veliko presenečenje predlog, ki ga je stavil katoliški Slovenec (od katoliških volilcev izvoljeni!) prof. Jarc zajedno s češkim liberalnim agrarcem dr. Viškovskim, ki zahteva razdelitev večjih cerkvenih posestev. - Ali je hotel morda poslanec Jarc pozneje od vlade dobičkonosno kupiti gornjegrajske gozdove ali pa graščino Goričane? Naj bi poslanec Jarc raje predlagal, naj se v korist vojnim oškodovancem prodajo tista posestva, ki so bila tekom vojne kupljena s spekulativnimi nameni in sicer za tisto ceno kakor so bila kupljena. Za ne-

kaj takih posestev bi gotovo vedel poslanec Jarc. Posestva, ki jih ima cerkev v rokah, bodo pa gotovo vojnimi oškodovancem bolj koristila, ako jih ohrani cerkev, kakor pa če bi z njimi barantali špekulantje z zemljo.

Glas z dežele. Z dežele nam piše duhovnik: „Vodstvo slovenskega gledališča je izdalo uradni komunike, v katerem obiskovalcem kot poseben umetniški užitek obljublja „realistično živahnost“ pri plesnih aranžmajih. Pri vodstvu slovenskega gledališča sta dva duhovnika mladina. „Realistična živahnost“ plesalk bodi torej Ljubljancanom višek narodne umetnosti v sedanjem vojnem času. Mladini niso vrtoglavi samo v politiki, ampak okrogle žvižgajo dosledno tudi v umetnosti.“

Kako pišemo svojcem v Ameriko? Svojcem, ki se nahajajo v Združenih ameriških državah na prostih nogah, lahko pišemo o navadnih družinskih razmerah. Poročila se ne odpošiljajo v izvorniku, ampak jih na Dunaju prepisujejo in potem brezplačno pošljejo dalje. Poročila svojcem je pošiljati v pismih, ki so za Avstrijo običajno opremljeni z znamkami; pisma je pošiljati na sledeči naslov: Gefangenen-Zentralnachrichtens-bureau, Auskunftsstelle für Kriegsgefangene, Abteilung „L“, Wien, I. Bezirk, Brandstätte Nr. 9. Vsak mesec se sme odposlati jedno poročilo svojcem, ki pa ne sme obsegati več kakor 20 besedi. O naslovljencu v Ameriki je treba navesti: njegovo ime in priimek, starost, poklic, kam je pristojen, zadnji narlov, ter v kakem sorodstvu je z odpošiljalcem, konečno pa še natančen odpošiljalčev naslov. Poročila, ki so nejasna in nečitljiva ali ki ne vsebujejo gori navedenih podatkov, se ne pošiljajo dalje. Tudi slike se lahko pošiljajo, toda ne smejo biti ne nalepljene in ne popisane. Denarja in zavojev ni mogoče pošiljati iz Amerike v Avstrijo in tudi obratno ne. Sprejemajo se samo poročila v Zjedinjene države severne Amerike, v druge države (Kanado, Meksiko, Argentino, Brazilijo itd.) torej ni mogoče pisati. Pisma z lastnoročno pisavo se smejo pošiljati samo vojnim ujetnikom in internirancem. Ta pisma se naj pošiljajo na: Ministerium des Äusseren, Auskunftsstelle über Zivilpersonen im Ausland, Wien, I. Bezirk, Ebendorferstrasse Nr. 3, tu se sezurirajo in potem odpošljejo dalje potom švedskega poslaništva. Kar se tiče pravnih in trgovskih poročil svojcem v Zjedinenih državah, ki so na prostih nogah, jih zunanje ministerstvo (Ministerium des Äusseren, Wien) tudi pošilja dalje, če je nujnost istih dokazana.

Dr. Mahnič je nekoč zapisal: „Pravi slovenski umetnik je le tisti, ki Slovencem upodablja krščansko čeznaravno lepoto.“ — Katoliški listi na Slovenskem pa sedaj priporočajo „Kurenta“.

Fran pl. Šuklje je dejal 1. 1900 o takozvani slovenski spravi: „Vaša sprava ne bo držala, kajti razdvajajo nas ne le osebnosti in malenkosti te baže, temveč svetovni nazori.“

O Šukljevi kandidaturi 1. 1905 je zapisal „Slovenski Narod“: „S to kandidaturo se vzbujajo naravnost dvomi proti verstvu pri ljudeh, ki so dejanski katoliki. Kar je še morale in pravosti v našem občinstvu, mora biti uničena s tem Šukljevim nastopom.“

Več uradnikov so v Dalmaciji zaprli zaradi sleparjenja pri aprovizaciji. Ko se je v četrtek 26. sept. vrnil okrajni nadkomisar Zorec s parnikom v Split, so ga takoj zaprli. Vzrok temu je aprovizijski škandal. Zaprli so tudi več aprovizijskih uradnikov. Prodali so 11.300 kg sladkorja za 209.500 K, denar so pa med seboj razdelili. Sladkor se je potem prodajal na otoku Vis v prosti trgovini kilogram po 30 K.

Španska bolezen se vedno bolj širi. V Ljubljani je vsak dan nekaj smrtnih slučajev. S špansko boleznijo tudi tekmuje gripa. Vsled bolezni so morali v Ljubljani zapreti razne šolske razrede. V šoli pri sv. Jakobu je bolnih 12 učiteljic, v razredih je bolno po 20 učenk. Tudi druge šole v Ljubljani so zaprli. Posebno gospodari španska bolezen v Budimpešti, kjer so zaprli vse šole in zabavišča. Tudi na Dunaju so zaprli vse šole, v katerih se je pojavila španska bolezen. Bolezen je posebno nevarna mladostnim od 12 do 20 let. Da bi se prišla oseb, ki imajo premalo hrane, ni res, najtežji slučajji so se primerili pri osebah, ki so bile zelo krepke. Bolezen se navadno konča s plućnico ali pa z vnetjem sapnika. Bati se je infekcije, najbolje se bolezen obvaruje z utrdjenjem telesa s čistoto ust in nosu in če se večkrat grgraj perhydrol.

Krim je dobil te dni sneženo kapo. V večernih urah je pritisnil že znaten mrz.

Temne strani Amerike.

Svoboda v Ameriki. V Združenih državah se govori vse mogoče proti naši Avstriji. Toda dočim imajo pri nas narodnosti vsaj v glavnih kronovinah pri vsem tem državne šole z odnosnimi jeziki, ima Amerika v svojih državnih šolah samo en učni jezik: angleški. Oni ki niso anglosaške rase, se morejo odgajati v svojem materinskem jeziku samo v privatnih šolah. Zdaj pa je tudi temu konec. Država Jowu, v kateri je po priliki 12%, v inozemstvu rojenih prebivalcev, je izdala sledeče zakone: 1. Angleščina mora biti edini jezik v šolah, privatnih in državnih, v sektah in sličnih šolah; 2. Na javnih ulicah, na železnici in po telefonu se smejo vršiti razgovori samo v angleškem jeziku; 3. Vsi javni govori se morajo govoriti angleško; 4. Kdor ne zna ali ne razume angleški, naj opravlja svoje verske dolžnosti doma. S tem je torej povsem izključen vsak drugi jezik razen angleškega.

Četudi ta zakon ureja to za sedaj samo za državo Jowu, nam kaže kljub temu splošno naziranje Američana o pravu angleških narodnosti in se more tako smatrati kot početek odredbe, ki se bo raztegnila čez cel ameriški teritorij. Leta 1910. — to leto je bilo zadnje štetje — je bilo v Ameriki 22^{2/3} milijona neangleški govorečih prebivalcev, dočim je vse ameriško prebivalstvo znašalo 92 milijonov. Naslednjih pet let se je priselilo v Ameriko silno veliko Neangležev, tako da je danes število neangleških prebivalcev mnogo večje nego leta 1910. Kakor se da posneti po mnogih poročilih, vladajo v ameriškem pravu in v sodnijski praksi velike razlike med Angleži in Neangleži. In iz tega moremo sklepati, da se bo prebivalstvu, ki ne govori angleški, kmalo odvzelo vsako pravo. Zdaj si moremo lahko predočiti, kako bi izgledal svet po ameriškem idealu in kaj bi se zgodilo s pravom neangleških narodov.

Revščina in beda v Ameriki. Kdor misli, da je Amerika, ki sedaj zalaga celo antanto s svojimi dolarji, obljubljena dežela, in je mnenja, da se je treba prepeljati le čez lužo, pa se otreseš skrbi in težav tega življenja, se strašno moti, kakor piše nev-jorski sotrudnik nekega roterdamskega lista. Mi imamo tu celo v razmeroma ugodnih časih do 15 milijonov ubožcev. In če govorimo o tukajšnjih ubožcih, niso ti taki, kakor ljudje v deželah zapadne Evrope, ki žive v siromašnih razmerah, ne, ampak ti milijoni žive v taki brezprimerni bedi, kakoršne v zapadni Evropi niti ne poznajo. Mi imamo kake štiri milijone ubožcev, ki dobivajo javne pod-

pore, ki so pa tako neznatne, da jih komaj obvarujejo smrti od lakote, in od teh je nemogoče vsaj nekoliko človeško živeti. Statistika izkazuje, da je bilo pred vojno kakih dva milijona delavcev pet do šest mesecev na leto brez dela; k tej množini se je pa še pridružilo kakih 500.000 moških priseljencev, ki so se vsi v osredotočili v industrijskih mestih. Kako velika je beda med tukajšnjimi ljudskimi sloji, najbolje dokazuje dejstvo, da mora iti kaka dva milijona šoloobveznih otrok za zaslužkom, in da je bilo že pred vojno, ko še ni bilo municijskih delavk, nad pet milijonov tovarniških delavk. V mestnem delu Manhattan so pred tremi leti vrgli skoro 100.000 družin iz stanovanj na cesto, ker niso mogle plačati stanarine, in 10 odstotkov mrličev v New-Yorku morajo pokopati na pokopališču za ubožce. To so številke, ki mnogo povedo. Vzrok te bede so povečini pogoste gospodarske krize, in nikakor se ne sme misliti, da so „cvetoče razmere“ ktere je vojna ustvarila, povzročile kake posebne izpremembe. Da je delavstvo brez dela, je kriva centralizacija posameznih industrijskih podjetij, ktero povzročajo slaboglasni trusti, pogosta vpeljavanja novih strojev, ki nadomeščajo ročno delo, dolgi delavni čas, kterega evropski delavci nočejo, in konečna prevelika ponudba delavskih moči. Človeške delavske moči se tu izrabljajo z velikansko pretkanoostjo in brezobzirnostjo. O kaki socialni preskrbi ni zapaziti niti najmanjšega sledu. Velikanski stroj dela brez prestanka ter leto in dan tere svoje žrtve, katerih število nikakor ni majhno. Delavec postane v tej blagoslovljeni deželi med 35. in 40. letom nesposoben za delo. V premogovnih okrajih se za moške in ženske cvetoča doba neha že z 24. letom, povprečna starost pa je za celo deželo 35 let. Omenjamo tudi otroke, ki morajo za zaslužkom, ktere se ravnotako izrablja z največjo brutalnostjo. Okoli 100.000 mladih deklic, od katerih so mnoge še v najnežnejši starosti — med njimi so take po šest do osem let, dejstvo, ki osvetljuje ameriško „kulturo“ — je zaposljenih v predilnicah. Tudi v tobačnih tovarnah in klavnicah delajo otroci. Posledica je, da ima Amerika deloma posurovelo in zamenarjeno mladino, kakršne nima nobena civilizirana država. In potem stanovanjske razmere! Tu ni policije, ki bi strogo pazila na to, da ima vsaka oseba določeno množino prostora in da so stanovanja v dobrem stanu. V mokrih, tesnih stanovanjih, možje, žene in otroci stlačeni v nizke luknje, v strašnem zraku ter obdani z nesnago in smetmi, prebivajo ameriški delavci. Kako dobro imajo ljudje v Evropi, pa se nezadovoljni z vsem in se zde zelo pametni, če morejo otresti raz čevlje domači prah. Poprečni Evropejec, posebno iz malih mest in z dežele, ki je zvest, pošten, močan za delo in priden, ne more tukaj v konkurenčnem boju uspešno obstojati. Tu se cenijo drugačni činitelji kakor tam: nasilna brezobzirnost, zmožnost, „iti čez mrlič“ so lastnosti, ktere mora imeti človek, če hoče uspevati; sentimentalnost ne sme človeka premočiti, samo volja do dela in poštenosti ni tu še nikogar spravila kvišku. In če kdo pride sem z ženo in otroci, ko se je s kravečim srcem odtrgal od domovine, da bi vlovil srečo, in če se mu posreči, če se zaman bori, če podleže, ga teptajo z nogami, dokler s svojci vred ne izgine v velikanski množici onih, ktere je zapustila sreča za vedno.

Nov mirovni korak.

Avstrija in Nemčija napravita nov mirovni korak, ki se bo opisal na v zadnji „Resnici“ objavljenih 14 točk Wilsonovega mirovnega programa.

Razne vesti.

Narodno romanje Francozov v Lurd. Letošnjega narodnega romanja v Lurd se je udeležilo okrog 25.000 francoskih katolikov. Svečane procesije kakor tudi drugih procesij se je udeležilo veliko častnikov in vojakov iz raznih antantnih dežel, največ Belgijcev. V procesiji z Najsvetejšim je stopal za tem neki francoski general s prizgano svečo. Belgijski vojaki so nosili balдахin.

Slavni možje — slabi učenci! Znano je, da učenci, ki so se v šolah odlikovali, v praktičnem življenju ne igrajo vedno prve vloge. Obratno pa se večkrat zgodi, da je marsikak učenec, ki ni kazal v šoli posebne pridnosti in nadarjenosti, pozneje postal učenjak in slaven mož. — Pisatelj Walter Scott je bil strah in trepet vsem svojim učiteljem. Slavni angleški politik Swift je dobil pri izpitu na visoki šoli v Dublinu tako slabo spričevalo, da ga v Oxfordu niti sprejeti niso hoteli. Vojvoda Wellington je bil kot otrok len, in tudi Napoleon ni kazal posebne brihtnosti, dokler ni prišel v vojno šolo v Brienne. Bismarck se v šoli ni nikdar odlikoval. Genijalni podobar Thorwaldsen je drugi razred domače ljudske šole trikrat ponavljal. Botanik Karl Linné je moral na željo svojih učiteljev zapustiti gimnazijo in se lotiti čevljarstva, dokler mu ni pomagal neki zdravnik. Glasbeniku Rihardu Wagnerju so rekli njegovi učitelji, da iz njega nikdar ne bo kaj prida in da tudi za glasbo nima talenta. Aleksander Humbold je bil kot otrok tako slaboumen, da so ga nčitelji soglasno smatrali nezmožnim za učenje. Najmanj pa se je v ljudski šoli odlikoval slavni kemik Liebig, kajti ta je bil med svojimi učenci vedno zadnji.

Prvi ameriški parnik. V nekaj mesecih se bo praznovala stoletnica, ko je prvi parnik prevozil morje med Evropo in Ameriko, ki se je imenoval „Savannah“ in je bil kombinacija jadrnice in parnika. Para naj bi se uporabljala le v slučaju neugodnega vremena ali pa, če ne bi bilo vetra. To podjetje se je zdelo tako nevarno, da se do dneva pred odhodom parnika ni javil niti en potnik, dasi je bilo na parniku 32 precej razkošno opremljenih kabin. Potovanje je trajalo tri tedne. Neki ameriški skuner (dolga ladja z dvema jadrnikoma), ki je videl „Savannah“ od daleč, je pozneje poročal, da je videl ladjo vso zavito v plamen. Neka druga ladja je hotela priti parniku na pomoč, poveljnik se je zelo čudil, ker ni mogel dohiteti v dim zavite ladje, ki je bila brez jader. Dal je nekolikokrat izstreliti iz topa, „Savannah“ se je ustavila, kapitan je pa šele sedaj videl, da je zasledoval parnik. „Savannah“ je na celi poti le malo porabljala jadro, v celem le 80 ur. Toda ko se je „Savannah“ vrnila v Ameriko, so imeli tako malo zaupanja v to novo iznajdbo, da so odstranili stroje in je „Savannah“ zopet služila kot jadrenica.

Gospodarske vesti.

Dobava sena za armado. Iz uradne statistike je posneti: V dobi 1917/1918 da so oddale posamezne dežele sena armadi: velika Češka 226.951, Moravska 39.895 meterskih stotov, mala Kranjska 204.649, Štajerska 156.856. „Česky svaz“ in dr. Korošec izborna skrbita za kranjskega kmeta.

Zavdanja vredni kmetje. Ljudje, ki kmeta in njegovih težav prav nič ne poznajo, mu skušajo naprtiti vsakovrstne dobrote. Tudi dnevno časopisje vsak dan ponavlja kako se kmetu dobro godi, kako je zabogatel itd. Sedaj na jesen, ko se spravlja

žetev, katero je kmet v potu svojega obraza pridelal, pa dolže kmeta, da je pri razdelitvi poljskih pridelkov neprimerno na boljšem kakor ostali stanovi. Danes je že tako, da se kmetu prav ničesar ne privošči in se ga povsod zavida; čudno je le, da ga tudi takrat ne zavidajo, ko mora voziti gnoj in opravljati težko poljsko delo, poleti celo po 16 ur na dan. Neki ogrski poljedelski list piše: „V budimpeštanskih zabaviščih se sedaj prepeva neka pesem, ki se konča: „Mi ubogi gospodje in vi bogati kmetje.“ In to pesem prepevajo ljudje, ki so od vojaške službe oproščeni in zabavajo tudi od vojaške službe oproščeno občinstvo, občinstvo, ki plača za en sedež v gledišču 18 kron in po gledišču si privošči večerjo, ki stane 25 kron za osebo. Če se kmetu res tako dobro godi, zakaj nočejo iti ti ljudje orat, sejat in žet?“

Kdo ima največ dobička od podražene kruha? Preteklo leto je dobil kmet za 100 kg krušnega žita povprečno 37 kron, sedaj 55 kron; tedaj ima kmet 18 kron več ali 31 odstotkov. Žitno-prometni zavod je lansko leto dobival za 98 dek moke, iz katere se je pekel enoten hleb kruha, 39·6 vinarja, letos pa 91·8 vin., kar znaša 131 odstotkov. Krušne pekarne so smele lansko leto zaračunavati 32·4 vinarja pribitka, letos pa 64·2 vinarjev, kar je skoraj 100 odstotkov več. Kmet dobi torej vsled podražene kruha letos pri enem hlebu okroglo 10 vin več kakor lansko leto, krušne pekarne pa 31·8 vinarja in žitno-prometni zavod 52·2 vinarja.

Nemška banka se je začela v zadnjem času boriti z istimi težočami kakor Avstro-ogrška banka. Promet z bankovci je namreč tudi na Nemškem silovito narasel. Iz Berolina poročajo: V drugem tednu septembra t. l. se je pokazala potreba plačilnih sredstev; uradna poročila pravijo, da se je to zgodilo posebno radi predstoječe obsežne zmenjave obrestnih odrezkov vojnega posojila. Promet z bankovci se je pomnožil za 240 milijonov na 14.045 milijonov mark. Zraven tega se je povečal promet z blagajniškimi nakaznicami za 106 milijonov, tako da je narasel na 8000 milijonov mark. Te nakaznice opravljajo isto delo kakor papirnati denar, tako da je dosegel bankovčni promet znesek 22.413 milijonov mark ali okroglo 39 milijard K po denarnem kurzu. Izkaz nemške banke (Deutsche Reichsbank) do septembra l. l. je bil sledeči I. Aktiva: zlato ali srebro (zlato po 2784 mark za 1 kg) 2466 milijonov mark; državne in vojno-posojilne blagajniške nakaznice 2303 milijonov; menice, šeki in diskontirane zakladnice 17.458 milijonov mark. Pasiva: promet z bankovci 14.044 milijonov in druge dnevne obveznosti 8923 milijonov mark.

Premovanje konj letošnje jesen v Lescah in v Št. Jerneju. C. in kr. kmetijska družba je ukrenila z vso silo pričeti delovati v svrhu pospešitve kranjske konjereje, ki je vsled vojne tako silno propadla. Med drugimi koraki v to svrhu priredi še to jesen dvoje premovanje konj, in sicer z namenom, na novo vzbuditi pri kmetovalcih zanimanje za to važno panogo živinoreje in dobiti pregled čez ostanke plemenskih konj. Eno premovanje se vrši v ponedeljek 21. oktobra v Lescah na Gorenjskem za vse konjerejske pokrajine na Kranjskem, ki se pečajo z rejo težkih (pincgavskih) konj in drugo pa v četrtek 24. oktobra t. l. v Št. Jerneju na Dolenjskem za vse pokrajine na Kranjskem, ki se pečajo z rejo lahkih (žlahtnih) konjskih pasem. Za vsako teh dveh premovanj, ki se pričneta dopoldne ob devetih, je določeno 50 daril, in sicer za kobile z žrebeti, za mlado zaskočeno kobilico in za žrebeta (žrebčke in žrebice). Posamezna darila bodo znašala od 60 do

200 kron. Podrobnosti gori omenjenih dveh premovanj bodo objavljene po posebnih lepakih v vseh občinah.

Osrednja centrala. Na Dunaju so ustanovili vojno centralo za surovine, družbo z omejeno zavezo, ki naj bo centrala vseh avstrijskih vojno-gospodarskih central. Zavod razpolaga s poslovno glavnico, ki bo služila izdatkom in obveznostim posameznih central.

Živina z Ukrajine. Dobava živine z Ukrajine, za katero so se trudile avstrijska centrala za gospodarstvo in vojaške posredovalnice, je dala 250.000 do 300.000 glav. To je na mesec 20.000 do 25.000 komadov. Nemčija dobi 60 odstotkov, Avstrija-Ogrska pa 40. Najnoveji dogovor z Ukrajino je ugotovil mesečno dobavo po 50.000 glav. Od teh bi Avstrija dobivala 20.000 glav.

Centrala za olje in mast. Na podlagi podatkov za l. 1917 lahko sigurno sklepamo, da bomo preskrbljeni z mastjo v dosedANJI izmeri do koca l. 1919. Dočim je prišlo v miru na glavo 5 kg, je danes na razpolago (vštevši vojaštvo) le 50 dkg olja in masti na vsakega prebivalca. Predsednik centrale za olje in mast je opozarjal v zadnji seji vojnogospodarske komisije, da se je uvozilo v miru nekako 1600 vagonov olja in masti, dočim znaša naš sedanji proračun olja in masti skupno 1500 vagonov. Do konca 1919 smo preskrbljeni. Žal da se je vprašanje sode in premoga tako poostrilo, ga grozi uničiti vse naše gospodarstvo na tem polju. Centrala za mast in olje je ravnotako odpovedala kot vse druge centrale, kajti mila n. pr. dobiš toliko, da si komaj osnažiš nohte. Tudi centrala za olje in masi se po vojni ne more več obdržati, vendar pa je ravno pri olju in maščobi potrebno javno gospodarstvo.

Nemci in pasja pečenka. Nemški listi poročajo, da je cena pasjega mesa v Nemčiji poskočila že na 3 marke 50 fenigov. Nekdaj je stal 1 kg pasjega mesa 40 fenigov. Doslej so naši Hektorji, Sultani, Tirasi, Čuvaji, Pozorji, Cezarji itd. mislili, da so samo za zveste čuvaje in dobre prijatelje človeku, nikdar pa niso mislili, da se zbudi v človeških želodcih tako poželenje po njihovem mesu in da bo vredna pasja pečenka 2 marke in 50 fenigov.

Zemlje v Nemčiji. Iz Pruske Šlezije javljajo, da je z uradnim odlokom določena cena za funt prepečenca na 90 fenigov, zemlje se smejo izdelovati težko 70 gramov po 5 fenigov.

Rekvizicija slame in sena na Koroškem. S Koroškega pišejo: Letos bomo še večji reveži, kar se tiče sena in slame, kakor smo bili lani. Govore, da zahteva vojaščina še enkrat toliko sena in slame kot je zahtevala lani. Že itak nam za domačo potrebo silno primanjkuje sena, sedaj pa zahtevajo kar 300.000 metrskih stotov sena in slame.

Kriza pri kupčiji s kavo v Braziliji. Iz poročil, ki so došla na Holandsko je pričakovati gotove krize v kupčiji s kavo v Braziliji. Številni posestniki kavinih nasadov in trgovci s kavo ne morejo svojih obveznosti izpolniti in zahtevajo nujne državne pomoči. Vzrok temu je, ker osrednje države sedaj ne kupujejo braziljanske kave.

Cene vinu so padle na Ogrskem vsled brezmerne špekulacije vinske verižne trgovine, ki je po nekaterih delih dežele privedla do katastrofe. Cene so skokoma padale. Posebno v vinski okoliši Tokay-Hegyalja, ki je nekaka mala Kalifornija in kjer leži denar dobesedno na cesti, so ogrski kakor tudi gališki špekulantje, ki se na vinsko trgovino prav nič ne razumejo in nimajo ne posodo in ne vinskih kletj, izven realne vin-

ske trgovine pokupili velikanske množine vina, ne da bi vino videli ali celo prevzeli. Sklepna trgovska pisma so z dobičkom desetkrat prodali dalje, vsled česar so polagoma navili ceno za 1 hl vina na 2700 K. Sedaj tikoma pred novo trgatvijo je treba lansko vino prevzeti, da se napravi prostor za novo vino. Vsled tega so špekulantje, ki niso mogli prodati sklepnih pisem za vino, katero so sami po pretiranih cenah plačali, in ne vina prevzeti, ker nimajo potrebne posode, sedaj primorani to „papirnatino vino“ prodati z velikanskimi izgubami. Mnogo eksistenc je šlo zaradi tega po zlu. Padec cen je bil tako hud, da je neka delniška družba v Marosvasarhelyju raje pustila aro 200.000 K in odstopila od kupčije, da ne bi še več izgubila. Dasiravno je vino mnogo ceneje, pa vendar ni kupcev. Še sedaj so cene 30krat večje kakor v mirnih časih. Potreba se bo pokazala šele tedaj, ko bo trg enkrat očiščen teh nezdravih razmer in ko nastopi resna trgovina: izvoz. Z gotovostjo se računa, da bo letos mogoče izvoziti z Ogrskega kakih 600.000 hl vina in vinskih destilatov v Avstrijo, Nemčijo in Ukrajino. Nemčija in Ukrajina se branita visokih cen. Navzlic temu pa ne bodo nastavili maksimalnih cen.

Záradl enega vinarja so poklicali na urad za vojno preskrbo v Kottbusu v Šleziji ženo nekega črnovojnika. Izkazalo se je namreč, da se je leta 1914. izplačali cel vinar podpore preveč, zato je morala žena sedaj pred komisijo. Koliko je veljala dostavnina, komisija in popisani papir, tega pa ne vemo. Bržkone mnogo več kot en vinar; ampak pravica velja.

Pomanjkanje perila. Kako veliko je pomanjkanje perila, vidimo iz tega, da so začeli izdelovati perilo ne samo iz papirja in iz kopriv, ampak da so se lotili že tistega drevesa, katerega se doslej ni dotaknil nihče drugi kakor metlarji — to je breza. V Berlinu se je osnovala zadruga z omejeno zavezo, ki hoče izdelovati perilo iz brezovega lesa. Pri nas smo poznali doslej le brezove metle, mladina pa vitko in gibko brezovko.

Dalmatinsko vino za Nemčijo. List „Nova Doba“ poroča: Našemu vinu proti letos velika nevarnost. Ne gre le za rekvizicijo što ali dvesto vagonov vina, nego za mnogo težje reči. Nemčija potrebuje vina, ali dobiti ga hoče poceni. Sedaj je prilika, da se izkaže „nibelunška“ zvestoba zaveznice Avstrije. Ogrska ima dovolj vina, ali tam nikdo ne misli na rekvizicijo ali na najvišje cene, še manj mislijo na kaj takega na Spodnjem Avstrijskem. Ali ako vlada nepozna Dalmacije, kadar treba kaj dati, hitro se je spomni, kadar treba kaj vzeti. Dalma-

cija je vojno področje, tukaj se more storiti vse, tukaj se ne vpraša po pravici in zakonu. Pripravljajo nam rekvizicijo in najvišje cene; kaj to pomeni, o tem so nas počuile številne gorke izkušnje tekom vojne. Ali to še ni vse, kajti vlada pripravlja ogromen davek na vino in to že letošnjo jesen.

Koliko žita imamo? Da bo javnost vedela, koliko žita so državni organi napravili v posameznih okrajih, je odredil urad za ljudsko prehrano, da se rezultat nabiranja za vsak okraj vsak teden objavi v listih.

Razdeljevanje nagrad za plemenske bice in merjasce. „Deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ priredi tudi letos razdeljevanje nagrad za plemenske bice in merjasce, in sicer pod sledečimi pogoji:

1.) Na določen dan morajo prignati lastniki bikov in merjascev, ki želijo sprejeti nagrado, svoje živali na oni kraj in ob tisti uri, ki jo določi „Kranjsko deželno mesto za vnovč. živine“ ter jo naznani pristojnemu županstvu. Delitev nagrad pa bo zglasena tudi po županstvih. Kdor ne bi prignal živali ob pravem času, nima pravice, zahtevati nagrade, čeprav bi bili sicer dani vsi pogoji. Razdeljevanje po hlevih ali na kak drug način je popolnoma izključeno.

2.) Nagrade se bodo izplačevale le za take bice in merjasce, ki so za pleme res sposobni in ki se že rabijo za pleme. Sposobnost za pleme in kategorijo bo določila posebna komisija, katero sestavi „Kranjsko deželno mesto“ in bo sestojala iz enega strokovnjaka „Deželnega mesta“, živinozdravnika ter župana, oz. njegovega namestnika iz občine, kjer se vrši pregledovanje.

3.) Vsak rejec, ki bi hotel dobiti nagrado, se bo moral zavezati s posebnim obveznim pismom, da bo redil nagrajeno žival vsaj še eno leto od dneva nagrade za pleme. Ako bi rejec potem živali ne redil celo leto za pleme, bodisi vsled lastne krivde, bodisi iz kakega drugega vzroka, za katerega ni sam odgovoren, — zakol v sili itd. — je dolžan za vsak mesec, katerega bi redil manj kot eno leto, in sicer glede bikov 20 K, glede merjascev pa 10 K od prejete nagrade nazaj ter izplačati te vsote domačemu županstvu, ki porabi vrnjene zneske za pospeševanje živinoreje po svojem preudarku. Prejemnik nagrade se bo moral v imenovanem zaveznem pismu poleg tega tudi še zavezati, da bo žival, za katero je prejel nagrado, dobro in pravilno rabil za pleme ter jo pravilno pripuščal.

4.) Nagrade se bodo dajale za bice v drugem letu starosti v znesku 200 K, za bice v tretjem letu starosti v znesku 300 K. Kot dve leti stare bice se smatra s prvima dvema stalnima zoboma t. j. sekaleca kot 3 leta in starejše pa z več kakor 2 stalnima zoboma. Za merjasce v prvem letu starosti se bodo dajale nagrade po 100 K v drugem letu ali starejše po 200 K.

5.) Domače županstvo rejca je dolžno ono živino, za katero se bo dajala nagrada, nadzorovati ter paziti, da se bodo živali v resnici za pleme pravilno redile in uporabljale. Županstvo, ki bi ne hotelo prevzeti tega posla, imajo pred razglasom, kakor hitro se jim pošlje naznanilo o razdeljevanju podpor, „Deželnemu mestu“ sporočiti to in nimajo razglasiti razdeljevanja nagrad. Ako bi prejemnik nagrade ne redil živali vsaj eno leto od dneva prejema nagrade, ima vrniti za vsak mesec pod točko 3) navedene svote županstvu.

6.) Zaupniki „Kranj. dež. mesta“ imajo itak nalogo, da se plemenski biki sploh za silo ne smejo s silo jemati in okr. glavarstvo jih nima rekvirirati.

Kraji, kjer se bodo delile nagrade:

Okraj Ljubljana:	Okraj Krško:
2. 11. Vrhnika,	28. 11. Mokronog,
4. 11. Dobrova,	2. 12. Rateče,
5. 11. Vižmarje,	29. 11. Raka,
6. 11. Dev. Mar. v Polju,	30. 11. Kostanjevica.
7. 11. Škofelca.	Okraj Litija:
Okraj Logatec:	31. 10. Zatičina,
8. 11. Idrija,	30. 10. Litija,
9. 11. Doš. Logatec,	29. 10. Izlake.
11. 11. Cirknica.	Okraj Kamnik:
Okraj Postojna:	25. 10. Domžale,
12. 11. Št. Peter,	26. 10. Kamnik,
13. 11. Il. Bistrica,	24. 10. Blagovica,
14. 11. Senožeče,	28. 10. Špitalič.
15. 11. Vipava.	Okraj Kranj:
Okraj Kočevje:	18. 10. Selce,
18. 11. Kočevje,	21. 10. Gorenja vas,
19. 11. Sodražica.	19. 10. Stara Loka,
20. 11. Dobropolje.	22. 10. Kranj,
Okraj Črnomelj:	23. 10. Cerklje.
26. 11. Črnomelj,	Okraj Radovljica:
27. 11. Metlika.	14. 10. Kranjska gora,
Okraj Novo mesto:	16. 10. Lesce,
25. 11. Kandija.	15. 10. Boh. Bistrica.
23. 11. Toplice.	
22. 11. Žužemberk,	
21. 11. Trebnje.	

Premovanje se vrši vsakokrat ob 9. uri dopoldne na prostoru, ki ga določi županstvo.

Direktna preskrba porabnikov z krompirjem. Deželna vlada je v namenu ustreči občni želji nepreskrbljencev z privolitvijo c. kr. urada za ljudsko prehrano dovolila dobavo krompirja kratkim potom t. j. direktno dobavo nepreskrbljencev pri poljedelcih.

Pri tem se je ravnati po sledečih navodilih:

1.) Dobava se mora izvršiti le v mejah kranjske dežele. 2.) Porabna letina množina do prihodnega pridelka sme znašati za osebo največ 100 kg. 3.) Dobavna dovoljenja je vložiti v istem političnem okraju na politično oblast 1. instance (okrajno glavarstvo), prošnje za dobave zunaj pol. okraja bivališča pa na žitni zavod za časa vojne v Ljubljani. **Primer:** Ako porabnik stanuje v Litijem pol. okraju in hoče krompir kupiti v Šmartnem pri Litiji mora vložiti prošnjo na c. kr. glavarstvo v Litiji; ako pa hoče isti porabnik stanujoč v pol. okraju Litija kupiti krompir na Čeručah (pol. okraj ljubljanska okolica) mora prošnjo vložiti na žitni zavod v Ljubljano. Politična okrajna glavarstva (v 1. slučaju) in žitni zavod (v 2. slučaju) izdajajo porabnikom transportna dovoljenja. 5.) V prošnjah se mora navesti natančni naslov (ime, bivališče, hišna številka) producenta t. j. poljedelca, pri katerem se namerava v svrhu dopolnitve, kar bi povzročalo le zamudo časa. 6.) Da se olajša porabnikom hitra sestava prošenj, dobe stranke pri pol. oblastih v Ljubljani pri mestnem magistratu vzorce (formularje). 7.) Rok za vlaganje prošenj za dovoljenje direktne dobave krompirja v zgorajšnjem smislu se konča 2. novembra 1918. Podaljšanje tega roka se pod nobenim pogojem ne dovoli. Prošnje bi morale biti vložene na vsak način do tega časa, one prošnje pa, ki se oddajo na pošto do 2. novembra se bodo še vpoštevale.

Producenti in konsumenti se pa posebno opozore, da se bo preokračanje cen najstrožje kaznovalo. Najvišja cena za naveden krompir je določena pri množinah pod 100 kg na 36 vin., le pri rogljarjih na 66 vin. za en kg, pri množinah najmanj 100 kg in več, 20 K za meterski stot za naveden krompir, za meterski stot.

Pripomni se, da velja ta dobava krompirja samo za posebna gospodinjstva, za stranke toraj ki imajo karte za krompir.

ILIRSKA BANKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica št. 1.

==== izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje ====

financira vojaške dobave in aprovizacijske kupčije. — Daje predujme na blago. — Eskomptira menice, fakture in terjatve. — Pospešuje trgovino, industrijo ter uvoz in izvoz. — Vloge na knjižice obrestuje po 4%. — Vloge na tekoči račun po dogovoru.